

Mistä ja missä sosiaali- ja terveydenhuollosta päätetään?

**Valtakunnalliset sosiaali- ja terveyspolitiikan
kehittämispäivät**

21.4.2009 Hki

Jussi Merikallio

johtaja, sosiaali- ja terveysasiat

Miksi päätetään?

- sosiaali- ja terveydenhuollon lähitulevaisuuden uudistuspaineita ja vakavia kysymyksiä

- Kuntatalous ja palvelujen rahoitus
 - Huoltosuhteen ja globaalin talouden vaikutukset julkisen talouden kantokykyyn pitkällä aikavälillä.
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvu- ja verotuloennusteet vuodelle 2009:

Verotulokertymän muutos - 4,8 % (0,85 mrd.e.).

Menoennuste (lähinnä palkankorotukset) 4 – 5 % (1,4 mrd.e.)

Kuntatalouden tilanteen ennustetaan synkkenevän vielä 2010.

Miksi päätetään?

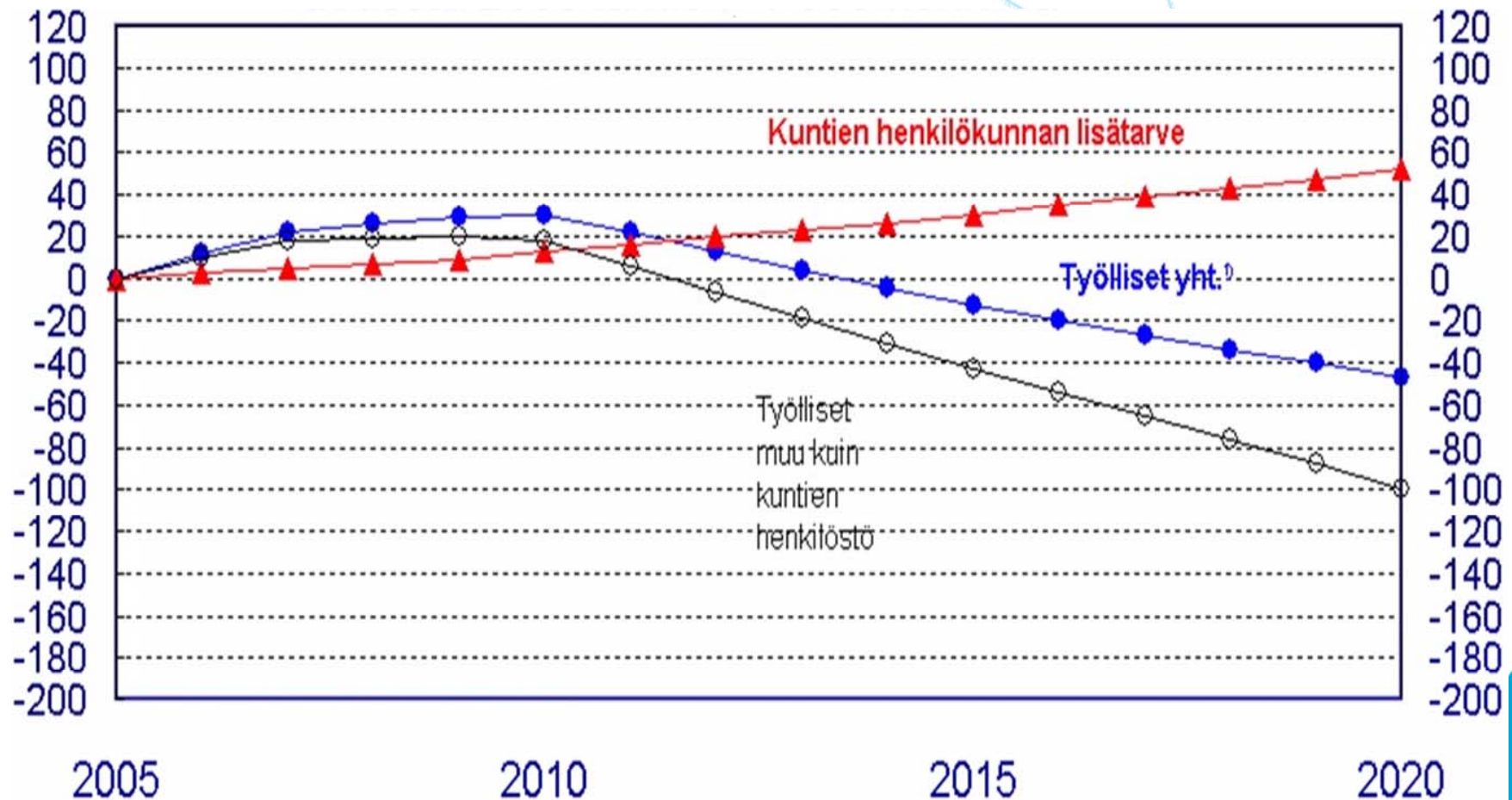
- sosiaali- ja terveydenhuollon lähitulevaisuuden uudistuspaineita ja vakavia kysymyksiä

- Henkilöstön saatavuuden ongelmat
 - Ammattihenkilöstön riittävyys ja osaaminen
 - Eläkepoistuma korostaa henkilöstön saatavuuden ongelmaa jo lähivuosina
- Väestörakenteen muutos
 - Ikääntyminen (palveluntarve)
 - Muuttoliike (vahvistaa palveluntarpeen ja kuntatalouden eriytymistä)

Väestön ikääntymisestä aiheutuvan palveluntarpeen kasvun ja eläköitymisen yhteisvaikutus henkilöstön rekryointitarpeeseen

- VATT:n arvioiden mukaan vuoteen 2040 mennessä: (edellyttäen, että tuottavuus ja toimintatavat pysyvät ennallaan)
 - Ikääntymisestä johtuvan palveluntarpeen kasvu ja eläkepoistuma edellyttää 200 000 hengen rekryointia sosiaali- ja terveydenhuoltoon
 - Jos tuottavuus kasvaa 1 %/vuosi, rekryointitarve on 40 000 henkeä.

Kansantalouden työlliset ja väestörakenteen muutoksesta johdettu kuntien henkilökunnan lisätarve, kumulatiivinen muutos vuodesta 2005 lähtien, 1 000 henkilöä

Välttämättömän uudistamisen ajalliset ulottuvuudet

- Talouskriisistä selviytyminen
 - Palvelut (erityisesti ehkäisevät toiminnot) ja väestön luottamus palvelujärjestelmään ei saa rapautua.
 - Ollaan opittu 90 –luvun lamasta
- Pitkän aikavälin muutokset
 - Talouskriisi ei siirrä uudistumispaineita, vaan korostaa syvällisen rakennemuutoksen välttämättömyyttä.

Mitä saatava aikaan

- Palvelujärjestelmän tuottavuutta, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta on parannettava
 - Tuottavuuden parantaminen välttämätön, muttei riittävä ehto. Tuottavuuden parantuminen tulee kohdentua tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta parantaviin toimintoihin.
- Palvelujen kysyntää on vähennettävä
 - Resurssien ja kehittämisponnistusten uudelleen kohdentaminen, jotta palvelujärjestelmän painopiste siirtyy korjaavista ehkäiseviin toimintoihin.
 - Yleinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
 - Ikä- ja kohderyhmä spesifinen (varhainen) puuttuminen ja tuki.

Mitä on tehtävä/mistä päätettävä?

- Kunta- ja palvelurakennemuutos sekä palvelujen järjestäminen
 - Palvelujärjestelmän uudistamista generoiva kuntauudistus edellyttää kuntaliitoksia ja/tai kuntien välisen yhteistyön merkittävää lisäämistä.
 - Palvelujen järjestämisessä tulee väestöpohjaa laajentaa, rahoituksen ja henkilöstön osaamisen turvaamiseksi sekä palvelujen porrastamiseksi.
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnallisen yhteistyön turvaaminen sekä peruspalvelujen horisontaalisen yhteistyön vahvistaminen.
 - Sirpaleisesta järjestelmästä laajempiin väestöpohjiin ja toiminnallisiin kokonaisuuksiin.

Mitä on tehtävä/mistä päätettävä?

- Asiakasprosessien, toimintatapojen ja –kulttuurin uudistaminen.
 - Asiakaslähtöisyys – toimintaa on arvioitava asiakkaiden tarpeista, ei tuotantoyksiköiden toimintaedellytyksien lähtökohdista.
 - Keskeistä on asiakasprosessien kokonaisuuksien hallinta ja erilaisissa rajapinnoissa toteutuva yhteistyö. Osaoptimoinnista optimointiin.
 - Kyse on toimintatavoista, osaamisesta ja johtamisesta sekä sosiaalisista innovaatioista.

Mitä on tehtävä/mistä päätettävä?

- Menetelmien ja tekniikoiden kehittäminen
 - Uuden hoitotekniikan ja menetelmien kehittäminen erityisesti terveydenhuollossa (hoitokäytännöt, teknologia, lääkkeet). Käyttöönoton hyötyjä ja kustannuksia on arvioitava systemaattisesti (THL/Finohta)
 - Sosiaalihuollon työprosessien ja menetelmien uudistaminen ja tehtävä- ja koulutusrakenteen uudistaminen. Sosiaalityöntekijän panoksen kohdentaminen asiakkaiden aktivointiin ja muutosprosessiin.
 - ITC teknologia hyödyntäminen

Missä ko. asiassa päätöksiä tehdään (tulee tehdä)?

- Kansallinen päätöksenteko - normiohjaus
 - Paras puitelaki, SoTe –laki, terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolain uudistus kokonaisuus - ohjaa koko palvelujärjestelmän rakennetta.
 - Asiakkaiden oikeuksia, palvelujen sisältöjä ja kunnan velvollisuuksia määrittävät lainsäädäntö.
 - VOS –rahoitusta ja määrittävä säädösperusta ja muu ohjaus.
- Tuottaako päätöksenteko toimeenpanokelpoista lainsäädäntöä eli ovat kuntien resurssit ja velvoitteet tasapainoissa.
- SATA –komitean ja muiden kansallisten toimijoiden ratkaisujen heijastusvaikutukset

Missä ko. asiassa päätöksiä tehdään (tulee tehdä)?

- Kansallinen päätöksenteko – informaatio-ohjaus
 - Kaste –ohjelma: toimialan kehittämiseen liittyvät linjaukset ja kehittämistyön ohjaus hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti.
 - Toimintokohtaisia suosituksia ja ohjeistuksia
 - Hyvien käytäntöjen levittäminen
 - THL – uutta informaatio-ohjauskulttuuria.

Missä ko. asiassa päätöksiä tehdään (tulee tehdä)?

- Paikallinen päätöksenteko
 - Kuntien omien rakenteiden ja kuntien välisen yhteistyömuotojen määrittäminen lainsäädännön asettamissa rajoissa.
 - Toiminnallisten prosessien uudistaminen keskiössä – informaatio-ohjaus, vertailutietojen käyttö, kansallisten kokemusten hyödyntäminen ja kehittämistyön tulosten levittäminen.
 - Näyttöön perustuvien menetelmien hyödyntäminen
- Kunnan ongelma: loputtomat tarpeet ja ristiriitaiset intressit sekä rajalliset resurssit

Päätöksenteon kysymyksiä

- Normiohjauksen haasteet
 - Sementoi vallitsevia toimintatapoja, mikä ei tue eikä kannusta innovaatioihin ja uudistumiseen
 - Normiohjaus ohjaa palvelujen järjestämistä toimintokohtaisesti - osaoptimointiriski
- Kansallisten ja paikallisten toimijoiden dialogi
 - Kansallinen päätöksenteko ja ohjaus edellyttää kuntien (paikallisten toimijoiden) kuulemista ja paikallisten tarpeiden välittymistä kansalliseen päätöksentekoon.
 - Kaste ohjelman periaatteet

Lopuksi

- Tulevaisuuden haasteet edellyttävät merkittävää muutosta
- Uudistuksella on useita ulottuvuuksia.
- Ohjaus edellyttää dialogia kansallisen ja paikallisen tason välillä – ylhäältä tulevan ohjauksen aika on ohi.
- Ohjauksen tulee kannustaa uudistumiseen ja mahdollistaa innovaatioita

- Tavoitteena on tuottaa tasapainoinen kokonaisuus, jossa sovitetaan yhteen erilaisia intressejä ja otetaan huomioon väestön palveluntarpeen ja kysynnän muutokset.